

Návrh uspořádání smluvních podmínek pro půjčování zvukových dokumentů

(ze dne 4. dubna 2003, adresáti: Intergram, Dilia, OSA a MK ČR)

Základní východiska návrhu

- 1) Přístup ke zvukovým dokumentům uživatelů českých knihoven musí být srovnatelný se situací v jiných vyspělých evropských zemích (především v zemích EU).
- 2) Držitelé autorských práv musejí dostat spravedlivou odměnu, tj. odměnu, která je přiměřená jejich nákladům, zvyklostem v civilizovaných zemích a ekonomické situaci ČR a jejich obyvatel.
- 3) Platby za užití autorského díla ve veřejných knihovnách jsou veřejnou zakázkou.
- 4) Je nepraktické a nerozumné rozlišovat jakkoliv mezi jednotlivými druhy zvukových dokumentů (CD, MC, LP...). Východiskem je knihovní dokument (tak jak ho definuje knihovní zákon), který má úplně nebo částečně (hybridní dokumenty, např. jazykové kurzy) charakter zvukové rozmnoženiny (autorský zákon).
- 5) Knihovny musejí mít možnost definovat svou vlastní výpůjční politiku.
- 6) Celý systém musí být zatížen minimální administrativní režii, musí být transparentní a dobře verifikovatelný.
- 7) Platba bude řešena úhradou paušální částky ze státního rozpočtu¹⁾.

Stanovení výše paušální částky

Cena předmětu veřejné zakázky má – v případě, že na zakázku nelze vypsát nějakou formu soutěže – být cenou v místě obvyklou. Cenou v místě obvyklou mohou být:

- a) dosavadní smluvně stanovená paušální platba ve výši 28 000 Kč s inflační/deflační doložkou
- b) ceny obvyklé v EU přepočtené hrubým národním produktem na jednoho obyvatele
- c) ceny obvyklé v EU přepočtené indexem cen
- d) ceny obvyklé v EU (v absolutní výši)

Při kalkulaci jsme vycházeli ze dvou zemí, u kterých se nám podařilo zjistit hodnověrné údaje: Rakouska a Nizozemska. Tyto země ostatně svým obdobným jazykovým postavením i velikostí představují dobré srovnání situace. Pokud se podaří získat hodnověrné údaje i z dalších zemí, je samozřejmě možné je do výpočtu zahrnout. Navrhujeme vyjít z metodiky (c), tj. výše poplatků bude stanovena na základě ověřitelných údajů o obdobných poplatcích v zemích EU a bude přepočtena indexem cen těchto zemí vůči ČR.²⁾

Tato metodika výpočtu poplatku se nejen jeví rozumným kompromisem mezi diametrálně odlišnými přístupy (a) až (d), ale především podle našeho názoru nejlépe zohledňuje (snad) oboustranný zájem upravit výši poplatků způsobem ve vyspělé Evropě obvyklým. Zohledňuje statky jak charakteru nepřenosného (knihovní služby, část tuzemské hudební produkce), tak přenosného (zahraniční hudební produkce, část tuzemské).

K dnešnímu dni se výše indexu cen pohybuje přibližně v pásmu 2:1 až 3:1 v poměru cen v ČR a ve vyspělých zemích EU. Při započítání zjištěné hodnoty poplatků za výpůjčku zvukových dokumentů v Rakousku (4,40 Kč, 47:94) a Nizozemsku (8 Kč, 47:96), vychází průměr z těchto poplatků přepočítaných indexem cen na **3,06 Kč**.³⁾

Navrhujeme, aby tato kalkulace sloužila k periodické rekalkulaci výše celoročního paušálu za půjčování ve veřejných knihovnách v ČR. Bude se při tom vycházet ze statistických údajů o činnosti knihoven, které půjčují zvukové dokumenty. Sběr údajů zajistí Národní knihovna ČR. Od roku 2004 by bylo možno zahrnout údaje o půjčování zvukových dokumentů ve veřejných knihovnách zřizovaných obcí do celostátní statistiky činnosti veřejných knihoven a rozhodujícím údajem by byly údaje Českého statistického úřadu.

Při celkovém objemu absenčních výpůjček, které v roce 2002 připadají na zvukové dokumenty (1 310 000 výpůjček x 3,06 Kč), vychází stanovená **výše celoročního paušálu 4,009 tisíc korun**, kterou navrhujeme jako výchozí smluvní hodnotu. Dále by se prováděla podle výše uvedených parametrů periodická rekalkulace, která by absolutní cenu za výpůjčku postupně přiblížila k cenám v EU (s tím, jak se bude poměr indexu cen blížit k 1:1).

Pro úplnost ještě uvádíme výši celoročního paušálu při jednotlivých metodách výpočtu (viz výše):

- a) 28 000 Kč
- b) 1 724 788 Kč⁴⁾
- c) 4 008 600 Kč
- d) 8 122 000 Kč

Je zřejmé, že metodika (c) je rozumným kompromisem odlišných přístupů.

Stanovený paušál by v plném rozsahu kryl bezplatné půjčování zvukových dokumentů ve veřejných knihovnách. Tj. knihovny, které nevybírají za půjčování zvukových dokumentů žádné poplatky, by již nemusely uzavírat žádné přístupové smlouvy ani podávat další výkazy mimo standardní statistiky pro MK ČR.

Další podmínky

Knihovny, které vybírají za půjčování poplatky (jedná se fakticky o nájem), by uzavíraly na základě rámcové smlouvy dílčí přístupové smlouvy s ochrannými svazy. Zde by se (s přihlédnutím k charakteru služeb) stanovilo, jaká poměrná část vybraných poplatků bude odváděna ochranným svazům nebo alternativně – závazek, že celá výše poplatků bude použita na akvizici zvukových dokumentů.

Navrhujeme konečně, aby knihovny přistoupily na ochrannou lhůtu 9 měsíců (počítanou od nákupu prvního exempláře knihovnou), po kterou by nesměl být dokument absenčně půjčován. Výjimku by tvořily dokumenty, od jejichž vydání již prokazatelně uplynulo alespoň 12 měsíců. Případně by tato lhůta mohla být zkrácena v přístupové smlouvě, kterou knihovna uzavře s ochrannými svazy. Odkladná lhůta v délce 9 měsíců bude eliminovat zájem o kopírování novinek zvukových dokumentů. Konstatujeme, že takto stanovená lhůta není aplikována v žádné zemi a nelze ji vnímat jinak než jako snahu o maximální vstřícnost knihoven vůči zájmům autorů zvukových dokumentů

Poznámky pod čarou:

1) Takový je standardní postup ve většině zemí, kde je zákonem stanovena odměna autorům. Úhradu odměny autorům za půjčování zvukových dokumentů v knihovnách předpokládá i důvodová zpráva ke knihovnímu zákonu, viz parlamentní tisk 782/0 z roku 2000: „Za evidované veřejné knihovny je (Národní knihovna) zmocněna jednat v oblasti autorských práv ve věci úhrady odměn za užití autorských děl. Národní knihovna sjednává smlouvy s kolektivními správci autorských práv. **Úhrada odměn za užití autorských děl bude hrazena ze státního rozpočtu**“.

2) Viz příloha, též na: <http://www.oecd.org/pdf/M00009000/M00009294.pdf>

3) $(4,4 \cdot 47/94 + 8 \cdot 47/96) / 2$

4) Hrubý domácí produkt na obyvatele v EMU: Rakousko 25289, Nizozemsko 25068, Česká republika 5340